

18 בינואר, 2022

לכבוד:

מר נפתלי בנט, ראש הממשלה.
מר ניצן הורביץ, שר הבריאות.
ד"ר יפעת שאשא ביטון, שרת החינוך.

הנדון: חזרה מלאה ללימודים פרונטליים במסגרות החינוך

מכובדי שלום רב,

מועצת החרום הציבורית הוקמה על ידי רופאים ומדענים בכירים, כולל חתני פרס נובל ופרס ישראל, במטרה להציע מודל התמודדות עם משבר הקורונה, המבוסס על הידע המקצועי והעדכני ביותר.

מועצת החרום מוטרדת ממצואות הכאוס בה תלמידי ישראל לא יכולים לממש את מטרות הלימוד והחינוך. חברי המועצה, רופאים ומדענים ממגוון מקצועות, הגיעו יחד למסקנה חד משמעית **שבריאות הציבור מחייבת חזרה ללימודים פרונטליים, כאשר מי שחולה נשאר בבית.**

קביעה זו מתבססת על המחקרים העדכניים ביותר, תוך חשיבה רב-מימדית המשקללת את בריאות הציבור, מדע וזכויות אדם. חברי המועצה מאמינים שאת המשבר יש לראות דרך פריזמה רחבה של בריאות - כפי שהיא מוגדרת על ידי ארגון הבריאות העולמי: מצב של רווחה פיזית, נפשית וחברתית, ולא רק העדר מחלה.

המודל המוצע שלנו לחזרה מלאה ללימודים פרונטליים מתבסס על שלושה עקרונות מדעיים:

1. הגן ובית הספר בטוחים, ודאי יחסית לחלופות

- אינספור מחקרים מישראל קובעים בבירור שהקורונה איננה מחלת ילדים. שיעור התחלואה הקשה והתמותה מקורונה בילדים נמוכים משפעת עונתית.
 - במחקרים רבים נמצא שאין קשר בין פתיחת מערכת החינוך לבין עליה בתחלואה.
- ### **2. הפגיעה בילדים עקב מדיניות סגרים ועצירת לימודים פרונטליים גבוהה מהקורונה**
- פגיעה בריאותית – הפרעות אכילה, אלימות, אובדנות, שימוש בסמים.
 - פגיעה באיכות החיים, ובהמשך – פגיעה בפוטנציאל ההשתכרות העתידי, ואפילו בתוחלת החיים, מחירים כבדים ביותר.

3. החיסון מגן ממחלה קשה, אך אינו יעיל במניעת הדבקה או הידבקות

- לכן התניית הלימודים בתו ירוק וחיסונים חסרת משמעות אפידמיולוגית
- האפליה בין תלמידים מחוסנים ולא מחוסנים הינה הרסנית מבחינה חברתית ורגשית.

בהמשך, מצורף נספח מדעי ובו פירוט חלק מהמאמרים התומכים בעקרונות הנ"ל.

מועצת החרום קוראת לכם לעמוד על הזכות לחינוך כזכות יסוד במסגרת האמנה לזכויות הילד, ועל בריאותם ושלומם של הילדים והנוער בישראל בהיבט הרחב ביותר, כאשר הצעד הראשון והמתבקש הוא חזרה מלאה ללימודים פרונטליים במסגרות החינוך באופן מיידי.

בברכה,

חברי וחברות מועצת החרום הציבורית למשבר הקורונה

נספח מדעי

רקע

מתחילת המשבר, במרץ 2020, הושמו הילדים בקו הראשון של חזית צעדי המאבק בקורונה. באופן חוזר, ננקטים צעדים שיישומם פוגע בעתידם, חינוכם, בריאותם הפיזית והנפשית של ילדים – על מנת להיאבק בנגיף. למרות שהילדים מהווים את פלח האוכלוסייה העמיד ביותר בפני קורונה, הם הפלח ששילם את המחירים הכבדים ביותר בשל מדיניות ההתמודדות הנוכחית עם המשבר.

בעם היהודי, "עם הספר", מהווה החינוך עדיפויות עליונה ומושא השקעה גדול לאורך אלפי שנות היסטוריה. כך שהפך לאחד מערכי היסוד של מדינת ישראל, על כל גווניה, עדותיה ואזרחיה. הזכות לחינוך נחשב זכות יסוד בעולם, ומוגנת במסגרת האמנה לזכויות הילד. הפרה של זכות זו, דורשת הצדקה עוצמתית אשר המרכיב העיקרי בה יהיה טובת הילדים – תועלת אחרת, גדולה יותר, שתצדיק את הפגיעה היסודית בזכות לחינוך.

הגן ובית הספר הם המקום הבטוח ביותר

בתחילת המשבר, חווינו סגירה כוללת של מערכת החינוך. התועלות שצופו מפעולות אלה התבדו: מספר רב של מחקרים העיד על בטיחות התלמידים במסגרת הלימודים [1], ומנהל המרכז האמריקאי לבקרת מחלות (CDC) אף ציין כי "בית הספר הוא אחד מהמקומות הבטוחים ביותר לילדים" בזמן המגפה [2]. נתוני משרד החינוך הראו שרוב מקרי ההדבקה של ילדים כלל לא אירעו בבית"ס, ושברוב המקרים של המקרים -80% מהמקרים, לא היו ילדים מאומתים נוספים בכיתה. מחקרים נוספים הראו כי אין ראיות לקשר בין סגירת בתי ספר לצמצום תחלואה בקהילה [3, 4, 5]. מחקרים הראו כי תחלואת הילדים היא "תמונת מראה" של תחלואת הרקע בקהילה, וכי הסיכוי לילד להדבק בקהילה – גבוה יותר מאשר בבית"ס [6, 7, 8]. המשמעות היא כי לשלוח את הילדים לביתם מוביל לסכנת הידבקות גדולה יותר. חמור מכך, המחשבה להגביל את הילדים כדי להגן על הקשישים היא אינה משוואה מובנת מאליה, ודורשת דיון אתי מעמיק. לכל הפחות, חייב להיות בסיס עובדתי ואפידמיולוגי מוצק ליעילות של צעד כזה בהגנה, ושתועלתו עולים בהרבה על נזקיו. נכון להיום, העדויות מלמדות כי אין בסיס כזה.

המחיר שמשלמים התלמידים מהפסקת הלימודים - בבריאות, באיכות החיים, בפוטנציאל ההשתכרות העתידי, ואפילו בתחולת החיים - ניכר מאד.

הנזקים שנוצרו בשל סגירת מערכת החינוך רבים ורחבים - ואתם רואים זאת מדי יום: אובדן מסגרת, בדידות, עלייה בזמן מסך, השמנה, היעדר פעילות גופנית. הילדים הרגישים והשבירים יותר, אלו שגם כך היו בעלי עתודות רגשיות או חברתיות מופחתות, סובלים מפגיעות קשות בהרבה: אלימות, נשירה ממערכת החינוך, סמים, דכאון ואובדנות. עתידם קמל. לכן, האמירה שפגיעה במערכת החינוך היא קו ההגנה האחרון הולכת ומשתרשת גם בעולם - בגופי רווחה עולמיים [9], חוקרי בריאות [10], וכתבי עת מדעיים [3, 8].

תו ירוק - החיסון מגן ממחלה קשה אך לא מונע הדבקה או הידבקות.

קיים רוברד נוסף של נזק. בתקופה זו מערכת החינוך פתוחה, לכאורה, אך עשרות ומאות אלפי תלמידים – לא פוקדים אותה, בחסות התו-הירוק. מאחר שהחיסון לא הוכח כבעל תפקיד משמעותי במניעת הדבקה [11, 12, 13, 14], ובמיוחד בימים אלה, בהם עולה תמונה חד-משמעית ממדינות רבות וגם מישראל כי מחוסנים נדבקים בשיעור דומה ללא-מחוסנים, הרי שהאפליה בין תלמידים מחוסנים ולא מחוסנים (ביטול הבידוד למחוסנים בלבד) הינה נטולת כל הצדקה אפידמיולוגית אמיתית. לעומת זאת, מחיר מדיניות זו הוא אדיר – הוא מוביל שוב לבדידות וזום, הוא מוביל ל"שיימינג" חברתי (על לא עוול בכפו של הילד, שלא הוא המחליט על החיסון), לחוסר יציבות, תסכול ופגיעה פדגוגית. גישה זו מלמדת את ילדינו להאשים, להפלות, לשנוא – במקום לכבד את האחר ואת דעתו.

הרי ידוע ומוסכם שבתי ספר אינם רק מוסד ללימודים עיוניים, אלא מהווים לילדים מסגרת תומכת ומגינה, שהיעדרה פוגע בכישורים החברתיים, בבריאות, בהכנסה העתידית, בשוויון ההזדמנויות ובתוחלת החיים [3]. ליבו של בית הספר, בתרבות ובפועל, אינו ידע, אינו ביאליק או טריגונומטריה. ליבו של בית הספר הוא חינוך לערכים, כפי שנכתב בחוק "לפתח את אישיות הילד והילדה... להרחיב את אופקיהם... לחזק את כוח השיפוט והביקורת..." ואולי החשוב מכל "להעניק שוויון הזדמנויות לכל ילד וילדה, לאפשר להם להתפתח על פי דרכם וליצור אווירה המעודדת את השונה והתומכת בו".

מקורות:

1. Available: "[מקוון]", "COVID-19 Cases and Transmission in 17 K–12 Schools — Wood County, Wisconsin, August 31–November 29, 2020" .
<https://www.cdc.gov/mmwr/volumes/70/wr/mm7004e3.htm>
2. Available: <https://news.yahoo.com/video/former-cdc-director-> "[מקוון]", "Former CDC director: Schools are safest place for kids to be"
.schools-safest-160442071.html
3. Available: <https://www.bmj.com/content/372/bmj.n521> "[מקוון]", "Closing schools is not evidence based and harms children"
4. Available: "[מקוון]", "COVID-19 and Schools: What We Can Learn from Six Months of Closures and Reopening"
https://img1.wsimg.com/blobby/go/104fc727-3bad-4ff5-944f-c281d3ceda7f/20201001_Covid19%20and%20Schools%20Six%20Month%20Report%20.pdf
5. Available: "[מקוון]", "No causal effect of school closures in Japan on the spread of COVID-19 in spring 2020"
<https://www.nature.com/articles/s41591-021-01571-8>
6. Available: <https://www.science.org/doi/10.1126/science.abj2042> "[מקוון]", "Children and COVID-19 in schools"
7. Available: "[מקוון]", "Covid19 vaccination in children: evidence, ethics, and equity"
.t=3374s&<https://www.youtube.com/watch?v=y6l9w3TlpyM>
8. Available: "[מקוון]", "Schools should still be the last to close and first to open if there were any future lockdown"
<https://www.bmj.com/content/376/bmj.o21>
9. Available: [https://www.unicef.org/press-](https://www.unicef.org/press-releases/even-omicron-variant-takes-hold-school-closures-must-be-measure-last-resort) "[מקוון]", "Even as Omicron variant takes hold, school closures must be a measure of last resort"
.releases/even-omicron-variant-takes-hold-school-closures-must-be-measure-last-resort
10. Available: <https://www.nytimes.com/2021/12/20/opinion/omicron-> "[מקוון]", "We Learned Our Lesson Last Year: Do Not Close Schools"
.schools-do-not-close.html
11. Available: "[מקוון]", "The epidemiological relevance of the COVID-19-vaccinated population is increasing"
[https://www.thelancet.com/journals/lanpe/article/PIIS2666-7762\(21\)00258-1/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanpe/article/PIIS2666-7762(21)00258-1/fulltext)
12. Available: "[מקוון]", "Waning of BNT162b2 Vaccine Protection against SARS-CoV-2 Infection in Qatar"
https://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMoa2114114?fbclid=IwAR1Y64p9d_XfO4J9OwRSJwiJ5
13. "[מקוון]", "Increases in COVID-19 are unrelated to levels of vaccination across 68 countries and 2947 counties in the United States"
.Available: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10654-021-00808-7>
14. Outbreak of SARS-CoV-2 Infections, Including COVID-19 Vaccine Breakthrough Infections, Associated with Large Public Gatherings "
.Available: <https://www.cdc.gov/mmwr/volumes/70/wr/pdfs/mm7031e2-H.pdf> "[מקוון]", "Barnstable County, Massachusetts, July 2021

חברי המועצה (לפי סדר א-ב)

פרופ' אתי איינהורן

ראש החוג לחשבונאות באוניברסיטת תל אביב. מומחית בכלכלת אינפורמציה, מידע בשוקים פיננסיים, חשבונאות פיננסית ודיווח כספי. כהנה כחברה במליאת רשות ניירות ערך וכחברה בוועדות ציבוריות רבות בנושאים של רגולציה כלכלית.

פרופ' אשר אליחאני

פרופסור לרפואה, מומחה ברפואת משפחה ובמנהל ציבורי. כיהן כמנהל בית חולים "מאיר", מנהל מחוז מרכז ב"כללית", וכן כמנכ"ל קופת-חולים מאוחדת. שימש כיו"ר המועצה הלאומית לבריאות בקהילה. רופא משפחה בנגב.

פרופ' עליאן אלקרינאי

פרופסור לעבודה סוציאלית, שימש כנשיא מכללת אחוה, וראש החוג לעבודה סוציאלית באוניברסיטת בר-אילן וכדיקן ב"ס לעבודה סוציאלית באוניברסיטת מזור בקנדה. יו"ר עמותת "ליאלי" לקידום החינוך והרווחה בחברה הבודהאית. חתן פרס Killam וממדליקי המשאות בטקס יום העצמאות 2013.

דר' אורנה בלונדהיים

מומחית ברפואת ילדים ונאוטולוגיה וכן למנהל מערכות בריאות. שימשה כמנהלת בית החולים לילדים "שניידר" וכן כמנהלת בית החולים "העמק" בעפולה.

פרופ' צבי בנטואיץ'

פרופסור לרפואה, מומחה לרפואה פנימית, אימונולוגיה ומחלות זיהומיות, שימש כמנהל מחלקה פנימית, חלוץ רפואת האיידס בישראל. ראש המרכז למחלות טרופיות ואיידס באוניברסיטת בר-אילן, נשיא עמותת נאלא למניעת זיהומים בארצות מתפתחות וחבר הנהלת "רופאים לזכויות אדם".

פרופ' מירה ברק

פרופסור במדעי הרפואה, ראשת החוג למדעי המעבדה הרפואית במכללת צפת. עוסקת במו"פ ומחשוב מעבדתי, ניהול את מעבדות "כללית" בחיפה וגליל מערב, הקימה וניהלה מעבדות רבות, ביניהן את המעבדה המרכזית של "כללית" בעתידים, מעבדת הקורונה באזור הצפון ומעבדת הקורונה הייחודית בנתב"ג.

פרופ' דב גולן

פרופסור לרפואה, מומחה ברפואה פנימית, אימונולוגיה קלינית ומנהל רפואי. סא"ל (במיל'), מחלוצי תחום האימונולוגיה בישראל, כיהן כמנהל בית החולים רוטשילד בחיפה ושימש כמנכ"ל משרד הבריאות.

פרופ' צביקה גרנות

פרופסור לאימונולוגיה בפקולטה לרפואה באוניברסיטת העברית. מומחה בינלאומי בתחום מחקר הניוטרופילים, עוסק בפיתוח גישות חדשות לאימונותרפיה.

דר' מיכל חמו לוטם

רופאת ילדים המתמחה במנהיגות וניהול, ובחדשנות רפואית. כיהנה כסגנית נשיא לחדשנות במרכז הרפואי שיבא, וכחברה במועצה המייעצת לראש הממשלה לנושאי כלכלה וחברה. ייסדה את ארגון בטרם לבטיחות ילדים, וכן את 'אוישה' - נשים מובילות בריאות. זוכת פרס ראש הממשלה על תרומה מיוחדת לילדים.

דר' יואב יחזקאלי

מומחה לרפואה פנימית ומנהל רפואי. מרצה לשעבר בחוג לניהול מצבי חרום ואסון באוניברסיטת ת"א. סא"ל במיל", ממקימי צוות הטיפול במגיפות ותוכניות הערכות לאירוע ביולוגי חריג. כיהן כסגן מנהל ב"ח, רופא מחוז, מנהל מחוז ומנהל אגף בקופות חולים. מנהל רפואי בחברות הזנק, רופא משפחה.

פרופ' רבקה כרמי

פרופסור לרפואה, מומחית ברפואת ילדים, נאוטולוגיה וגנטיקה רפואית. כיהנה כמנהלת המכון הגנטי בב"ח סורוקה, דיקן הפקולטה למדעי הרפואה באוניברסיטת בר-אילן, יו"ר איגוד דיקאני בתי-הספר לרפואה, נשיאת אוניברסיטת בר-אילן וכיו"ר ועד ראשי האוניברסיטאות.

פרופ' אסא כשר

פרופסור אמריטוס לאתיקה מקצועית ולפילוסופיה. חתן פרס ישראל לפילוסופיה. חבר האקדמיה האירופאית למדעים ואומנויות. כתב עשרות קודים אתיים ממלכתיים וציבוריים, ובניהם את הקוד האתי הצבאי, כמו גם שימש כחבר בוועדות ממלכתיות ציבוריות רבות.

פרופ' אמנון להב

פרופסור לרפואה, מומחה ברפואת משפחה. מנהל החוג לרפואת משפחה באוניברסיטת העברית, ומשמש כיו"ר המועצה הלאומית לבריאות בקהילה. סגן דיקן אקדמיה-רפואת משפחה באוניברסיטת העברית. רופא משפחה בירושלים.

פרופ' מייקל לוית

פרופסור לביולוגיה חיונית ומבנית באוניברסיטת סטנפורד ופרופ' אורח במכון וייצמן, ביו-פיזיקאי, חתן פרס נובל לכימיה, חבר באקדמיה הלאומית למדעים בארצות הברית ובחברה המלכותית הבריטית. מחלוצי הדמיית הדינמיקה המולקולרית של ה-DNA ושל חלבונים. פיתח שיטה להאנשה של נוגדנים לשימושים תרופתיים. עוסק במודלים של נוגדנים, RNA, קיפול חלבונים והתפשטות של וירוסים.

פרופ' רצף לוי

פרופסור בב"ס לניהול באוניברסיטת MIT בבוסטון, דוקטור בחקר ביצועים מאוניברסיטת קורנל. רס"ן (מיל') בתחום המבצעים המיוחדים בחיל מודיעין, מומחה לניהול סיכונים מערכתית, פיתוח והטמעת מודלי אנליטיקה לחיזוי סיכונים בגופי ממשל ומע' בריאות. יועץ לגיבוש פרוטוקולים וקבלת החלטות בניהול מגפת הקורונה למספר גופי ממשל בארה"ב.

דר' מיכאל מירו

דר' למדעי המדינה, חוקר החברה האזרחית, מאפייניה ובחינת הכוח שלה להשפיע על מקבלי החלטות. לשעבר מנהל קול ישראל ושדר רדיו בתחומי חברה וסביבה. כיום עיתונאי עצמאי. וכן מתמקד במחקר על סוגיות אתיות בהנהגת מדינה.

פרופ' לחיים נגן

פרופסור לחיים נגן, מומחה בבריאות הציבור ואפידמיולוגיה, בעברו סגן קצין רפואה ראשי בצה"ל, דיקן הפקולטה למדעי הבריאות באוניברסיטת בר-אילן ובהמשך סגן נשיא האוניברסיטה ודיקן למחקר ופיתוח. פרופ' נגן זכה בפרס מפעל חיים מטעם איגוד רופאי בריאות הציבור.

דר' יפעת עבדי-קורק

מומחית באפידמיולוגיה וביולוגיה מולקולרית, שימשה כיועצת ועדת סל התרופות בנושא טכנולוגיות רפואיות וכחוקרת בכירה במרכז הישראלי להערכת טכנולוגיות רפואיות במכון גרטנר, מנהלת המחקר והאקדמיה של רשת מרכזים רפואיים.

דר' ברוריה עדיני

PhD במנהל מערכות בריאות, מכהנת כראש החוג לניהול מצבי חרום ואסון באוניברסיטת תל אביב. לשעבר ראש ענף הערכות לחירום בצה"ל (סא"ל) ויועצת בכירה של האגף לשעת-חרום של משרד הבריאות.

פרופ' אודי קימרון

לשעבר ראש החוג לאימונולוגיה ומיקרוביולוגיה קלינית באוניברסיטת תל אביב. מומחה לתאי T, חיסונים יריניים, הנדסה גנטית של נגיפי חיידקים ו-CRISPR. פרסם מאמרים בעיתוני היוקרה Science, Nature Cell-1 וזכה במענקי מחקר יוקרתיים כולל ה-ERC. שותף בהקמת מעבדות לבדיקות קורונה.

פרופ' אייל שחר

פרופסור (אמריטוס) לבריאות הציבור באוניברסיטת בר-אילן, בעל תואר דוקטור לרפואה מאוניברסיטת תל-אביב, אפידמיולוג וחוקר בתחומי הערכה וכימות של קשרים סיבתיים ובתחום הטיות במחקר.

דר' אמיר שחר

מומחה לרפואה פנימית, קרדיולוגיה, רפואה דחופה ומנהל רפואי. מג"ד (מיל") בתותחנים, מחלוצי הרפואה הדחופה בארץ. הקים וניהל את המחלקה לרפואה דחופה בב"ח שיבא, היה סגן-מנהל בב"ח מאיר וכיום מנהל מלר"ד לניאדו. ממקימי החוג לרפואה דחופה באוניברסיטת תל-אביב.

פרופ' מרדכי שני

פרופסור לרפואה, מומחה ברפואה פנימית. חתן פרס ישראל. כיהן כמנכ"ל משרד הבריאות ומנהל ב"ח שיבא, וכן כיו"ר ועדת התרופות. ייסד וניהל את בית הספר לבריאות הציבור באוניברסיטת תל-אביב, וכן הקים וניהל את המכון הלאומי לחקר מדיניות הבריאות.

דר' גיא שנער

דוקטור לפיזיקה ממכון וייצמן, ממוחה בביולוגיה של מערכות ורשתות של ריאקציות כימיות. עסק שנים רבות בפיתוח, מחקר קליני ורגולציה של מכשור רפואי.

* העמדות המובאות הן על דעת חברי וחברות המועצה, ולא בהכרח מייצגים את המוסדות בהם עובדים/ות